Ógreið EU-støða

Seinasta vikan hevur verið friðarlig á lánsbrævamarknaðinum - tó so at vikan partvíst var merkt av kurshækkingum. Týðandi lyklatøl frá USA og Týsklandi megnaðu ikki at ávirka marknaðin í serligan mun. USD og GBP eru viknað nakað aftur.

Eisini farna vikan hevur verið heldur friðarlig á lánsbrævamarknaðinum. Vikan hevur verið merkt av smávegis broytingum í kursstøðinum, orsakað av at lánsbrævaíleggjarar hava verið óvissir um rentugongdina næstu tíðina. Seint mánadagin var tó ein ábending um smávegis kurshækkingar.

10-ára danska statslánsbrævið - 7% st. lán 2007 - kostaði kl.12 í gjár 105,75 móti 105,35 fyri viku síðan. Samstundis er 5-ára statslánsbrævið - 6% st. lán 2002 - hækkað 0,13 kursstig - úr 103,25 til 103,38. Hetta merkir, at gongdin, har stuttu lánsbrøvini ikki klára seg eins væl og longru lánsbrøvini, heldur fram.

Óviss ávirkan frá lyklatølum

Ilt er at meta um, í hvønn mun búskaparlig lyklatøl hava ávirkað gongdina seinastu vikuna. Úr USA komu tøl, sum bendu á ein minni vøkstur í búskapinum enn fyrr mett. Hetta var positivt fyri marknaðirnar. Haraftur-ímóti komu eisini tøl, sum vístu ein hægri týskan búskaparligan vøkstur enn væntað. Hetta var negativt fyri marknaðirnar.

Ógreið EU-støða

Á landsfundi um vikuskiftið valdi danski Sosialistiski Fólkaflokkurin at mæla til eitt nei á fólkaatkvøðuni um Amsterdam-sáttmálan. Hóast hetta enn ikki hevur ávirkað donsku lánsbrøvini, kann hetta lættliga halda útlendskum íleggjarum frá donskum lánsbrøvum, av tí at danska støðan til EU nú er minni greið. Ein tílík gongd hevur væntandi kursfall við sær.

USD og GBP viknaðu

Amerikanski dollarin - USD - og bretska pundið - GBP - eru viknað nakað seinastu vikuna. USD kostaði kl. 12 í gjár 6,8933 móti 6,9260 fyri viku síðan. Høvuðsorsøkin til hetta eru áhaldandi gitingar um rentuhækkingar í Týsklandi.

GBP kostaði 10,9511 kl. 12 í gjár móti 11,0926 fyri viku síðan. Gongdin er grundað á áhaldandi tekin um gongd í bretska búskapinum við tilhoyrandi útlitum fyri príshækkingum, samstundis sum mett verður, at Bank of England ikki hækkar renturnar í næstum.

Føroya Banki

Peningamarknaðarrentur, DKK (CIBOR)	9. sep. 97	2. sep. 97	9. sep. 96
Diskonto*	3,25%	3,25%	3,25%
1 mánað	3,57%	3,57%	3,74%
3 mánaðir	3,65%	3,64%	3,89%
6 mánaðir	3,83%	3,84%	4,00%

*) Seinast broytt hin 18. apríl 1996

Gjaldoyra	9. sep. 97	2. sep. 97	9. sep. 96
US dollari	688,65	694,25	582,35
Enskt pund	1094,26	1108,93	899,85
Týskur markur	380,72	380,74	385,56
Norsk króna	92,66	92,01	89,84
Franskur frankur	113,21	113,13	113,08
Japanskur yen	5,7845	5,7074	5,2886

Lánsbrøv	8. sep. 97		1. sep. 97		9. sep. 96	
	Kursur	Eff. renta	Kursur	Eff. renta	Kursur	Eff. renta
7% Føroya Landsl. 1997*	100,63	4,42%	100,70	4,32%	102,10	5,20%
6% St. lán 1999	102,95	4,58%	102,95	4,56%	101,94	5,32%
6% St. lán 2002	103,26	5,25%	103,25	5,25%	98,34	6,33%
7% St. lán 2007	105,56	6,24%	105,33	6,27%	96,60	7,46%

*) Vegna litlan handil í lánsbrævinum eru kursurin og effektiva rentan 8. sep. 1997 útroknað út frá tilsvarandi donskum lánsbrævum. Av somu orsøk eru tølini fyri undanfarnu dagarnar ikki altíð eitt haldgott mát fyri veruliga marknaðarkursin tann ávísa dagin.

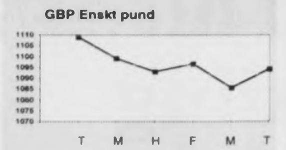

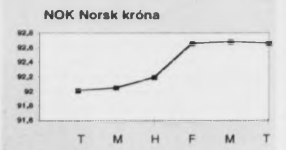

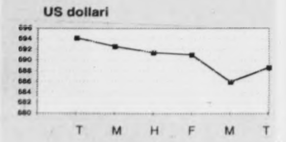

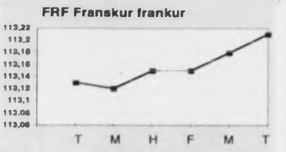

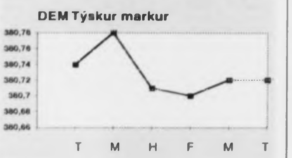

Fiskivinnan vil vita meira um seismisku kanningarnar

Reiðarafelagið hevur sent Oljufyrisitingini skriv, har teir biðja um ein fund sum skjótast. Felagið vil hava meira at vita um seismiska virksemið kring Føroyar, tí tað kann ávirka tilfeingið í havinum.

GEORG L. PETERSEN

Føroyska vinnulívið visti at kalla einki um tað nógva virksemi av seismiskum kanningunum í føroyskum sjóøki. Vinnan á landi fekk einki burturúr hesum, tí skipini valdu at brúka aðrar havnir í Hetlandi og Skotlandi at skifta manning og gera skipini út av nýggjum.

Nú heitir eisini Føroya Reiðarafelag á Oljufyrisitingina um fleiri upplýsingar. Orsøkin er, at tað kom fram á seinastu oljuráðstevnu, at seismiskar kanningar kunnu hava ávíst árin á tilfeingi í havinum, umframt at tað darvar fiskiskapinum.

– Tí varð eisini ført fram, at neyðugt er við samstarvi millum fleiri partar (m.a. oljumyndugleikar, fiskivinnuna og fiskifrøðingar) fyri at árinini gerast minst møgulig. Eisini er neyðugt við hollari kunning, so sleppast kann undan møguligum misskiljingum, skrivar Jákup Sólstein, formaður í Føroya Reiðarafelag, til Oljufyrisitingina.

Hann vísir á, at tað er óheppi, at vinnan verður kunnað um seismiska virksemið gjøgnum fjølmiðlarnar, í hesum føri Dimmalætting.

– Vit halda at Oljufyrisitingin longu átti at havt tikið stig til ein fund millum áðurnevndu partar, stendur í skrivinum.

Skotið verður upp, at Oljufyrisitingin sum skjótast kallar inn til ein fund, har kunnað verður um seismiska virksemi í summar og hvat kemur komandi ár. Eisini skal spurningurin, um hvussu vinnan kann takast upp á ráð, takast upp, og í tí sambandi kann ein møguligur samstarvsbólkur umrøðast.

At enda skal spurningurin eisini viðgerast, hvussu tey einkultu fiskiførini á føroyskum øki kunnu kunnast betur.

Kanada setti ómetaliga hørð krøv til kanningarskip

Í tiggju ár var føroyingurin John Poulsen skipari hjá seismiska kanningarfelagnum, Western Geophysical. Krøv vóru vanlig at fáa, men tað mest víðgongda var í Kanada í 1984 – tá varð nærum alt tað vanliga mannskapið skift út við við kanadiarar. Hetta stygdi tó ikki Western.

GEORG L. PETERSEN

– Tað er ikki rætt at siga, at tað er óvanligt at seta kanningarfeløgum krøv. Tey eru tó ikki altíð líka víðgongd, sigur John Poulsen, stjóri í P/f Vónini og fyrrverandi skipari hjá seismiska kanningarfelagnum Western Geophysical, sum eisini hevur skotið seismikk undir Føroyum.

Tey mest víðgongdu krøvini vórðu sett, tá kannað var um olja var í kanadisku undirgrundini. John Poulsen var har yviri sum skipari í 1984, áðrenn nakað serligt ríkidømi var farið at spríkja úr undirgrundini. Hóast hetta vóru krøvini strong, og komu eisini heldur óvæntað.

– Tá vit komu yvir, kravdu teir, at manningin hevði arbeiðsloyvi. Summir fingu ein mánað, onkur annar bert tveir dagar. Tá arbeiðsloyvi so var úti, komu kanadiar umborð, sigur John Poulsen.

Tað vóru ikki av royndastu monnum, sum komu umborð heldur.

– Eg spurdi um teir dugdu at spleysa. Tað dugdi eingin, so ein av gomlu manningini slapp at vera umborð ein mánað afturat at læra kanadisku sjómenninar at spleysa, sigur John Poulsen.

Umborð á einum tílíkum skipi telur manningin samanlagt einar 50, harav einir tjúgu hoyrtra til vanliga manningina. Restin eru upplærdir serfrøðingar, ið ikki kunnu avloysast uttan víðari.

Men av tí vanligu manningini upp á einar tjúgu mans, vóru bert triggir eftir umborð á skipinum, tá kanadisku myndugleikarnir høvdu fingið sítt fólk umborð.

– Eftir av upprunaligu manningini vóru bara eg sum skipari, maskinsjefurin og elektrikarin, sigur John Poulsen.

Hóast hesi strongu og heldur óvæntaðu boð, helt Western seg ikki aftur kortini, men helt fram við sínum seismiska kanningararbeiði.

– Tað er sjálvandi ikki gott at styggja nakran burtur. Men tað ber væl til at seta rímulig krøv, sigur John Poulsen.

Hann vísir á, at tað ber ikki til at seta skipunum krøv um at koma í føroyska havn og gera nýtslu av føroyskum tænastum, um vit ikki kunnu bjóða tær.

Framtaksgrunnurin á knøunum

Løgmaður væntar einki stórvegis rok í løgtinginum, nú málið um at geva Framtaksgrunninum meir eginpening kemur fyri í tinginum í næstum. Hann sær hetta sum ein tekniskan avgreiðsluspurning. Seinni kemur høvi til at gera broytingar fyri grunnin.

INGI RASMUSSEN

– Eg gangi út frá, at tingið fer at viðgera hetta seriøst, tí hetta hevur ómetaligan týdning fyri føroyska vinnulívið, sigur Edmund Joensen.

Landsstýrið hevur á fundi viðgjørt málið um vánaligu støðuna hjá Framtaksgrunninum. Nú er eitt uppskot í umbúna, sum í fyrstu atløgu biður tingið um at konvertera 11,2 mió. kr. av stovnsfænum til eginpening, so at eginpeningurin aftur verður tær 2 mió. kr., sum hann var, tá Framtaksgrunnurin fór at virka.

Í aðru atløgu verður biðið um, at geva løgmanni heimild til at játta nevndini í Framtaksgrunninum at konvertera til eginpening so hvørt, tað verður neyðugt.

Fleiri av samgongufeløgunum hava alment givið til kennar, at hetta verður ikki við mýkindum. Men Edmund heldur lítið um hetta. Hann sær hetta fyrst og fremst sum ein tekniskan spurning og hevur ongan hug til at koma við viðmerkingum til tað, sum samgongufelagar søgdu í Sosialinum týsdagin.

– Nú er at siggja realistisk uppá hetta her fyri at fáa sum mest burturúr. Hetta er ein teknisk handling, sum snýr seg um at justera nakrar aktiur í Framtaksgrunninum, sigur løgmaður.

Evsta mark fyri at fáa avgreitt málið er 11. november.

Broytingar í viðtøkunum

Fleiri politikkarar hava ført fram, at um Framtaksgrunnurin kom at biða um pening frá løgtinginum, so fór hetta at føra við sær, at krøv vórðu sett til broytingar í viðtøkunum fyri grunnin. Funnist hevur verið at tí valdi, sum nevndin og serliga formaðurin hevur. Grunnurin situr á einum stórum parti av vinnulívinum við almennum peningi sum grundarlagi, uttan at almenningurin ella politikkarar hava innlit í ella ávirkan á gongdina. Onkur hevur verið so hvassorðaður, at nevndin hevur verið kravd frá.

Hesum tekur løgmaður ikki undir við. Einasta náttúrliga broyting, sum løgmaður sær, er, at undantaksreglan, sum segði, at grunnurin eigur alla pening í virkjum, skal avtakast. Høvuðsreglan sigur, at grunnurin í mesta lagi skal eiga 50 prosent av partapeninginum.

Edmund Joensen ger vart við, at avtalað er, at grunnurin aftaná 3 ár skal takast upp til viðgerðar av nýggjum, og tá ber til at bera slík sjónarmið fram. Nevndin er somuleiðis sett fyri 3 ár, og hendan tíðin er úti í januar.

– Til ta tíð fáa vit so at siggja, um grundarlag er fyri broytingum í viðtøkunum og í nevndini, sigur Edmund Joensen.

Fiskasølan kostar

Tað er ringa úrslitið hjá Fiskasøluni, sum gevur Framtaksgrunninum trupulleikar. Framtaksgrunnurin eigur allan partapeningin í Fiskasøluni og Fiskavirking.

Síðan grunnurin setti 50 mió. kr. í eginpeningi inn í Fiskasøluna hevur grunnurin longu mist eini 15 mió. kr., tí Fiskasølan hevur havt hall í roknskapinum.

Í vár setti Framtaksgrunnurin eisini 60 mió. kr. í Fiskavirking, men higani er eingin hálvársroknskapur komin. Peningurin, sum Framtaksgrunnurin nú biður um, er bara fyri at dekka tapið av Fiskasøluni. Nú verður dugliga gitt í vinnuni, hvussu úrslitið man verða í Fiskavirking. Við uppskotinum roynir landsstýrið so at byrgja upp fyri einum ringum úrsliti, so at tað aftur kann konvertera pening, um tað skuldi gjørt neyðugt.

Framtaksgrunnurin varð stovnaður við 200 mió. kr., sum danska stjórnin og landsstýrið settu í grunnin. Av hesum vóru bara 2 mió. settar av til eginpening. Tí er grunnurin so viðbrekin. Hinar 198 miólliónirnar eru ætlaðar til raksturin. Grunnurin kláraði seg av rentuni, sum hesin peningur gav, men av tí at so nógvur peningur er farin til íløgur, verða rentuinntøkurnar av innistandandi samsvarandi minni og ikki nóg mikið til at vinna tað mista innaftur.